

Staatscourant 1983, 81

BESLUIT van de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van 22 april 1993, nr. AGB/BOG-921086, *Stcrt.* 81. (*Regeling opleiding intensive care verpleging*)

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,

Gelet op onderdeel B van het koninklijk besluit van 21 december 1928, no. 104 (*Stcrt.* 253), betreffende aantekeningen op het diploma A, of een gelijkgesteld diploma als bedoeld in artikel 2 van de Wet tot bescherming van het diploma van verpleegkundige;

Besluit:

HOOFDSTUK I

Begripsbepalingen

Art. 1. In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. de minister: de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur;
- b. hoofdinspecteur: de geneeskundige hoofdinspecteur van de volksgezondheid;
- c. instelling: een algemeen ziekenhuis;
- d. opleiding: de opleiding tot het verkrijgen van de aantekening intensive care verpleging;
- e. cursist: degene die de opleiding volgt;
- f. hoofd van de opleiding: degene die als verantwoordelijke functionaris voor de opleiding is aangewezen;
- g. opleidingsplan: leerplan met betrekking tot zowel het theoretische als het praktische deel van de opleiding;
- h. opleidingsreglement: het geheel van bepalingen dat de rechten en plichten regelt van de cursisten en de instelling met betrekking tot de opleiding.

HOOFDSTUK II

Erkenningen

Art. 2. - 1. Tot het geven van de opleiding ter verkrijging van de aantekening intensive care verpleging kan de minister aan een instelling waarin een intensive care afdeling is gevestigd, een erkenning verlenen.

- 2. De erkenning kan slechts betreffen een instelling waarin een intensive care afdeling is gevestigd en welke is erkend krachtens de Ziekenfondswet en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten.

- 3. Aan een erkenning worden de volgende voorwaarden verbonden:

- a. de instelling beschikt over zodanige voorzieningen dat aan onderstaande eisen kan worden voldaan:
  - er bestaat gelegenheid voor de verpleging van een voldoende verscheidenheid van patiënten als bedoeld in artikel 9, eerste lid;
  - er bestaat gelegenheid voor de realisatie van het praktische deel van de opleiding, omvattende de onderdelen, genoemd in artikel 9, tweede lid;
  - ten behoeve van een goede begeleiding van de cursisten in de praktijk zijn voldoende verpleegkundigen, in het bezit van de aantekening intensive care verpleging, in de instelling aanwezig;
- b. de instelling beschikt over een opleidingsplan dat voldoet aan de in de artikelen 4 tot en met 12 gestelde eisen en dat te allen tijde voor de cursist ter inzage ligt; desgevraagd wordt hiervan een afschrift aan de minister verstrekt;

- c. de instelling beschikt over een opleidingsreglement, waarin in elk geval de wijze van begeleiden, beoordelen en examineren staan vermeld en waarin tevens een geschillenregeling is opgenomen; de cursist ontvangt vóór de aanvang van de opleiding een afschrift van het reglement;

d. er is een hoofd van de opleiding, die zorg draagt voor de totstandkoming en de uitvoering respectievelijk toepassing van het opleidingsplan en het opleidingsreglement;

e. het hoofd van de opleiding is verantwoordelijk voor het opzetten en bewaken van een door de minister goed te keuren systeem van kwaliteitsbewaking van de opleiding;

f. indien de instelling onderdelen van de opleiding door derden laat verzorgen, zijn de verantwoordelijkheden ter zake in een schriftelijke samenwerkingsovereenkomst vastgelegd.

Art. 3. De minister kan, het bestuur van de betrokken instelling gehoord, een krachtens artikel 2 verleende erkenning intrekken indien niet meer wordt voldaan aan de aan die erkenning verbonden voorwaarden.

HOOFDSTUK III

De opleiding

§ 1. Toelating

Art. 4. Tot de opleiding worden slechts toegelaten degenen die in het bezit zijn van het diploma A-verpleegkundige, het diploma **MBO-V**, het diploma **HBO-V** of een in het buitenland behaald en door de minister als gelijkwaardig aangewezen diploma van verpleegkundige.

§ 2. Structuur van de opleiding

Art. 5. - 1. De opleiding bestaat uit een theoretisch en een praktisch deel en duurt in totaal 18 maanden.

- 2. Het theoretische deel omvat 260 lesuren, met inbegrip van de uren ten behoeve van toetsen en het examen.

- 3. De opleiding begint met een voorbereidende periode van twee weken van elk 35 lesuren.

- 4. De lesuren worden in arbeidstijd gegeven en per dag mogen maximaal zeven lesuren worden gegeven.

- 5. Het hoofd van de opleiding kan een cursist vrijstelling verlenen van onderdelen van de opleiding op basis van genoten vooropleiding of ervaring van betrokkene.

Art. 6. De opleiding aantekening intensive care verpleging moet gericht zijn op het doen verwerven van kennis, vaardigheden en beroepshouding zoals vermeld in de bijlagen 1 en 2.

Art. 7. - 1. Het theoretische deel van de opleiding omvat 260 lesuren van 50 minuten, die als volgt worden onderverdeeld:

a. leergebied verpleegkunde, waaronder 80 lesuren gespecialiseerde verpleegkundige zorg
beroepsethiek

juridische aspecten van de beroepsuitoefening
capita selecta

b. leergebied beroepsondersteunende vakken, waaronder 76 lesuren anatomie/fysiologie
technische aspecten van de beroepsuitoefening

farmacologie
sociale vaardigheden
capita selecta

c. leergebied medische vakken, waaronder 84 lesuren
respiratie

circulatie
temperatuurregulatie

zenuwstelsel
milieu interne
capita selecta

d. cursusorganisatie, waaronder 10 lessen

introductie

evaluatie

e. toetsen en het examen 10 (les)uren

Totaal 260 lessen

- 2. De in het eerste lid vermelde leergebieden kunnen geïntegreerd worden aangeboden en geïntegreerd worden getoetst.

- 3. Onder gespecialiseerde verpleegkundige zorg wordt verstaan: de zorg die wordt verleend in een deelgebied van de verpleegkundige beroepsuitoefening in uitermate complexe verpleegsituaties in verband met de acute levensbedreigende situatie van de patiënt, de uitzonderlijk grote dynamiek in de gezondheidssituatie of de uitzonderlijk grote opeenhoping van verpleegproblemen, hetgeen een zeer hoge mate van deskundigheid op het gebied van kennis, vaardigheid en beroepshouding vereist.

- 4. Onder milieu interne wordt verstaan: de bloed- en weefselvloeistof waarmee de lichaamscellen worden omgeven en het fysiologisch evenwicht dat bestaat tussen het bloed en de weefselvloeistof.

Art. 8. De leergebieden of delen daarvan worden gedoceerd door personen die vakbekwaam zijn ten aanzien van hun leergebied, respectievelijk hun werkerrein. Docenten voor het leergebied verpleegkunde zijn bovendien in het bezit van het diploma verpleegkundige met de aantekening intensive care verpleging.

Art. 9. - 1. Tijdens het praktische deel van de opleiding leert de cursist de eindverantwoordelijkheid dragen voor de totale verpleegkundige zorg voor de aan hem toegewezen intensive care patiënten, behorende tot de vier volgende categorieën:

a. patiënten bij wie de vitale functie respiratie met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken moet worden bewaakt, ondersteund of overgenomen;

b. patiënten bij wie de vitale functie circulatie met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken moet worden bewaakt, ondersteund of overgenomen;

c. patiënten bij wie de vitale functie temperatuurregulatie met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken moet worden bewaakt, ondersteund of overgenomen;

d. patiënten bij wie de functie milieu interne met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken moet worden bewaakt, ondersteund of overgenomen;

e. patiënten bij wie de neurologische functie moet worden bewaakt.

- 2. Het praktische deel van de opleiding omvat:

a. klinisch onderwijs, waaronder worden begrepen de klinische les, patiëntenbesprekingen, bespreking van en begeleiding bij andere praktijkleeropdrachten;

b. praktisch onderwijs, zijnde het onder begeleiding behalen van praktijkdoelen volgens het Praktijkopleidingsboek, bedoeld in artikel 10;

c. begeleiding, ten minste bestaande uit het houden van gesprekken als bedoeld in het derde, vierde en vijfde lid.

- 3. Op iedere afdeling wordt een introductiegesprek gehouden, waarin de verwachtingen van de cursist en de afdeling worden besproken en de te realiseren praktijkleerdoelen worden vastgelegd.

- 4. Ten minste éénmaal tijdens elke praktijkleerperiode wordt het functioneren van de cursist op de verpleegafdeling in een voortgangsgesprek geëvalueerd en vastgelegd in het Praktijkopleidingsboek. Indien de cursist op één afdeling de totale praktijkleerperiode doorloopt, vinden er tijdens deze praktijkleerperiode twee voortgangsgesprekken plaats.

- 5. Aan het eind van iedere praktijkleerperiode wordt het functioneren van de cursist geëvalueerd en wordt een gezamenlijke schriftelijke waardering opgesteld door de hoofdverpleegkundige van een intensive care afdeling, de werkbegeleider en de praktijkbegeleider. Indien de cursist de totale praktijkleerperiode op één afdeling doorloopt, vindt halverwege deze praktijkleerperiode eveneens een waarderingsgesprek plaats en wordt een schriftelijke waardering opgesteld.

Art. 10. - 1. Ten behoeve van het praktische deel van de opleiding wordt gebruik gemaakt van een Praktijkopleidingsboek, dat door de instelling wordt opgesteld aan de hand van de richtlijnen, neergelegd in bijlage 2 van deze regeling.

- 2. In het Praktijkopleidingsboek wordt door het hoofd van de opleiding in elk geval aangetekend:
  - a. de aanvang van de opleiding, de datum waarop het diploma is behaald en het registratienummer;
  - b. de eventueel verleende vrijstelling op onderdelen van de opleiding;
  - c. het gevolgde klinische onderwijs;
  - d. het overzicht van de met succes afgesloten praktijkleerperiode(n);
  - e. de behaalde praktijkleerdoelen.

§ 3. Het examen

Art. 11. - 1. Het examen of een deel daarvan wordt zodanig ingericht dat de cursist in de gelegenheid wordt gesteld aan te tonen dat hij zich de kennis, de vaardigheden en de beroepshouding, zoals deze zijn omschreven in de eindtermen, heeft eigen gemaakt.

- 2. De beoordeling van het examen of een deel daarvan geschiedt overeenkomstig het ter zake gestelde in het opleidingsreglement.

- 3. De cursist die niet voor het examen of een deel daarvan is geslaagd, wordt door het hoofd van de opleiding in de gelegenheid gesteld om binnen een periode van uiterlijk drie maanden na datum van het afgelegde examen of het desbetreffende deel daarvan opnieuw aan het examen of het desbetreffende deel daarvan deel te nemen.

- 4. Het hoofd van de opleiding stelt een examencommissie in.

- 5. De examencommissie is verantwoordelijk voor het verloop van het examen.

- 6. Het opleidingsreglement voorziet in een regeling voor het geval er verschil van mening bestaat over een beoordeling.

Art. 12. - 1. Het bewijsstuk dat wordt uitgereikt nadat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt ondertekend door de examencommissie, het hoofd van de opleiding en de examenkandidaat.

- 2. Het hoofd van de opleiding draagt er zorg voor dat een door hem ondertekende opgave van geslaagde cursisten wordt toegezonden aan de hoofdinspecteur, inhoudende:

a. naam van betrokkene;

b. geboortedatum en geboorteplaats van betrokkene;

c. registratienummer van het verpleegkundige diploma van betrokkene.

Art. 13. - 1. Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de *Staatscourant* waarin zij wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 september 1992.

- 2. Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling opleiding aantekening intensive care verpleging.

Deze regeling zal met de bijbehorende toelichting in de *Staatscourant* worden geplaatst.

De staatssecretaris voornoemd,

Hans J. Simons.

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

Verpleegkundigen, werkzaam op een intensive care afdeling, worden sinds 1970 door middel van huisgebonden opleidingen geschoold. Deze opleidingen verschillen onderling sterk. In de loop der jaren is er veelvuldig aangedrongen op een landelijke eenduidigheid door middel van een wettelijke regeling van deze vervolgoopleidingen, zoals dit al gebruikelijk is voor andere specialistische gebieden zoals de Aantekening Kinderverpleging en de Aantekening Obstetrische en Gynaecologische Verpleging.

Ten einde hieraan uitvoering te geven is er een ministeriële adviescommissie ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de organisaties NMV, NVIC, CFO, ABVA/KABO, HOAZ, VOVB, VAR/NHS, NZR, het Staatstoezicht en het betrokken ministerie.

Als inhoudelijke basis voor haar werkzaamheden heeft de adviescommissie gebruik gemaakt van het advies van de door de minister van WVC ingestelde Commissie Opleiding Intensive Verpleging d.d. februari 1986. Dit rapport is door de minister in zijn opdracht aan de adviescommissie als uitgangspunt genoemd. In grote lijnen is genoemd advies dan ook gebruikt.

Uit de enquête van de NZR onder haar leden bleek echter dat het overgrote deel van de instellingen de voorkeur heeft voor een intensive care opleiding waarbinnen de zorg voor de hartbewakingspatiënt volledig is opgenomen. Dit gegeven is door de adviescommissie meegenomen. Voorts heeft de commissie het standpunt uit het rapport van 1986 overgenomen met betrekking tot het feit dat het verkoeveren, de intensive care neonatologie en pediatrie en de dialyse-verpleging geen onderdeel uitmaken van het gebied waarvoor de opleiding aantekening intensive care verpleging opleidt.

De adviescommissie heeft een regeling geformuleerd die in hoge mate aan een redelijk landelijk gemiddelde tegemoet komt. Een minimum kwaliteit is hiermee gewaarborgd. Anderzijds is het bekend dat een aantal grote intensive care afdelingen behoefte heeft aan breder of dieper geschoolde IC-verpleegkundigen. Dit kan door middel van differentiatie, hetgeen op instellingsniveau dient te worden geregeld. Naar de mening van de adviescommissie kunnen deze differentiaties zowel tijdens als na de opleiding Aantekening Intensive Care Verpleging worden gegeven. Derhalve is er gekozen voor de omschrijving van minimum eisen met betrekking tot het aantal lessen en de duur van de opleiding.

In de nieuwe regeling zijn twee hoofdlijnen te onderscheiden:

1. Er is getracht de richting van het onderwijs aan te geven door het formuleren van de doelstellingen en de eindtermen.
2. In onderwijskundige zin is veel ruimte geschapen voor de specifieke opvattingen van de onderwijsinstellingen.

De duur van de opleidingen is 18 maanden. De leerstof is geordend in leergebieden waarin de samenhang van de inhoud van de leerstof meer tot uiting komt dan in een vakkensysteem. Praktijkleerdoelen behoren te worden aangekend in het Praktijkopleidingsboek (P.O.B.). Het P.O.B. dient op instellingsniveau te worden ontwikkeld. De richtlijnen hiervoor zijn in bijlage 2 van de regeling opgenomen.

De opleiding heeft tot doel cursisten in staat te stellen de benodigde kennis, vaardigheden en beroepshouding te verwerven zoals aangegeven in de eindtermen van de opleiding.

Artikelen

Artikel 1. Aangezien het hoofd van de opleiding verantwoordelijkheden kan delegeren, kan overal waar wordt gesteld "het hoofd van de opleiding" ook worden gelezen "door of vanwege het hoofd van de opleiding".

Artikel 2. Intensive care is het voortdurend en geïntegreerd observeren, bewaken en zonodig ondersteunen of laten overnemen van één of meer vitale functies van een patiënt die in een acute levensbedreigende situatie is

gekomen of dreigt te komen, terwijl tevens de oorspronkelijke en eventueel bijkomende ziekten worden behandeld en een goede algemene conditie wordt bevorderd of gehandhaafd.

Definitie vitale functie: processen die zich in het lichaam voltrekken en die van levensbelang zijn, te weten: respiratie, circulatie en temperatuurregulatie.

Onder intensive care afdeling wordt in het kader van deze regeling verstaan een klinische verpleegafdeling voor volwassen patiënten waar intensive care vanuit een onmiddellijke beschikbaarheid van deskundig personeel en de nodige materiële voorzieningen kan worden geboden.

Onder een systeem van kwaliteitsbewaking als bedoeld in het derde lid, onder *e*, wordt verstaan een systeem dat zowel zorg draagt voor de interne als voor de externe kwaliteitsbewaking van de opleiding.

Onder "interne" wordt verstaan kwaliteitsbewaking door de opleiding zelf (zelfevaluatie); onder "externe" wordt verstaan kwaliteitsbewaking door externe deskundigen (bij voorbeeld in de vorm van visitatiecommissies).

Voor goedkeuring van het aangeboden systeem van kwaliteitsbewaking door de minister zal dit in ieder geval moeten inhouden een homogeniteit op landelijk niveau, gebaseerd op landelijk afgesproken vaste ijkpunten voor kwaliteitsmeting, alsmede een inhoudelijk jaarverslag, gebaseerd op eveneens landelijke afspraken over de daarin in ieder geval op te nemen onderwerpen.

Artikel 5, derde lid. Het doel van de periode van 18 maanden is de cursist door middel van een gerichte scholing in te wijden in het werkgebied.

Artikel 7, eerste lid. In het theoretische deel van de opleiding is het leergebied verpleegkunde het centrale leergebied. De leerstof van beroepsondersteunende en overige vakken dient relevant te zijn voor de verpleegkundige beroepsuitoefening.

Artikel 8. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat van de docenten verwacht mag worden dat zij tevens beschikken over ervaring en affiniteit met het betreffende veld van de gezondheidszorg.

Artikel 9. Het praktische deel van de opleiding dient zo te worden ingericht dat de cursist de verschillende patiëntencategorieën daadwerkelijk verpleegt. Alsdan moet blijken dat de cursist de taken behorende bij de bewaking, de ondersteuning en het overnemen van de vitale functies op zich kan nemen. Hiervan dient aantekening in het Praktijkopleidingsboek te worden gemaakt.

Afhankelijk van de organisatiestructuur en het patiëntenbestand van de intensive care afdeling(en) doorloopt de cursist het praktische deel van de opleiding op één of meer intensive care afdelingen. In het laatste geval geldt een maximum van vier verschillende afdelingen. Het verplegen van de patiëntencategorie, genoemd in het eerste lid, onder *b*, van het onderhavige artikel (circulatie), dient in ieder geval bij patiënten, opgenomen op een hartbewakingseenheid, te worden geleerd.

Naar het oordeel van het hoofd van de opleiding kan een deel van de praktijkleerdoelen binnen een praktijkleerperiode d.m.v. een stageperiode op een andersoortige afdeling binnen de instelling worden behaald. De duur van deze stageperiode binnen de betreffende praktijkleerperiode mag maximaal één maand bedragen.

Het voortgangsgesprek, waarop het vierde lid betrekking heeft, doet de cursist weten hoe er over zijn functioneren wordt geoordeeld en hoe hij op basis van deze gegevens zijn functioneren kan bijstellen.

Het waarderingsgesprek, waarop het vijfde lid betrekking heeft, heeft naast de doelstelling van het voortgangsgesprek tevens als doel het uitdrukken van de beoordeling van het functioneren van de cursist in een waardering.

De benodigde tijd voor deze gesprekken is afhankelijk van de aard van het gesprek. De procedure en de criteria aan de hand waarvan de waardering plaatsvindt, dienen in het opleidingsreglement te worden vastgelegd.

Artikel 11. De wijze waarop de cursist moet aantonen dat hij de eindtermen heeft behaald wordt aan de instelling overgelaten. In artikel 11 van de regeling worden alleen de verantwoordelijkheden voor de inrichting en de beoordeling van het examen vastgelegd. De instelling dient een en ander zorgvuldig in het opleidingsplan en in het opleidingsreglement vast te leggen.

De staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
Hans J. Simons.

Bijlage 1

A. Algemene eindtermen van de opleiding

De opleiding aantekening intensive care verpleging dient zodanig te zijn ingericht dat de verpleegkundige in het bezit van genoemde aantekening in staat is om:

1. zorg te dragen voor het verpleegproces ten behoeve van patiënten op een intensive care afdeling; het verpleegproces houdt in dat de verpleegkundige de hulpvraag en zorgbehoefte van de patiënt onderkent en zelfstandig de gespecialiseerde verpleegkundige zorg kan plannen, coördineren, verlenen en evalueren;
2. de circulatie van de patiënt te observeren, te bewaken, te interpreteren, te registreren en daarover te rapporteren;
3. met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken de circulatie van de patiënt te ondersteunen en zo nodig door de apparatuur te laten overnemen, in overleg met de arts;
4. de respiratie van de patiënt te observeren, te bewaken, te interpreteren, te registreren en daarover te rapporteren;
5. met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken de respiratie van de patiënt te ondersteunen en zo nodig door de apparatuur te laten overnemen, in overleg met de arts;
6. de temperatuurregulatie van de patiënt te observeren, te bewaken, te interpreteren, te registreren en daarover te rapporteren;
7. met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken de temperatuurregulatie van de patiënt te ondersteunen en zo nodig door de apparatuur te laten overnemen, in overleg met de arts;
8. de neurologische toestand van de patiënt te observeren, te bewaken, te interpreteren, te registreren en daarover te rapporteren;
9. de neurologische toestand van de patiënt te ondersteunen in overleg met de arts;
10. het milieu interne van de patiënt te observeren, te bewaken, te interpreteren, te registreren en daarover te rapporteren;
11. met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken het milieu interne van de patiënt te ondersteunen en zo nodig door de apparatuur te laten overnemen, in overleg met de arts;
12. de benodigde hulpmiddelen en apparatuur op de juiste wijze te gebruiken en adviezen inzake het gebruik te geven;
13. psychosociale begeleiding te verlenen aan de patiënt en aan zijn familie of andere naasten;
14. de psychosociale gevolgen die voort kunnen komen uit het werken op de intensive care afdeling te kunnen hanteren;
15. als teamlid samen te werken met collegaverpleegkundigen en binnen het multi-disciplinaire team;
16. een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de intensive care verpleegkunde;
17. kennis en vaardigheden over te dragen aan (IC) verpleegkundigen en verpleegkundigen die in opleiding zijn voor de opleiding aantekening intensive care verpleging.

B. De leergebieden, de leerstofaanduiding en de eindtermen

I. Leergebied verpleegkunde

1. Doel van het leergebied

Het ontwikkelen van kennis, inzicht, houding en vaardigheden met betrekking tot het verlenen van specialistische verpleegkundige zorg aan de patiënt op de intensive en coronary care afdeling.

2. Leerstofaanduiding

a. gespecialiseerde verpleegkundige zorg

Gespecialiseerde verpleegkundige zorg wordt verleend in hoog complexe verpleegsituaties. Daarbij is sprake van:

1. een grote dynamiek in wisseling van gezondheidssituaties en
2. cumulatie van verpleegproblemen. Aandacht dient te worden geschonken aan die verpleegsituaties waarin de specialistische zorg zich richt op de verschillende patiëntencategorieën of een combinatie van deze patiëntencategorieën, bedoeld in artikel 9 van de regeling.

b. beroepsethiek

Beroepsmatig handelen met betrekking tot ethische problemen bij de verpleging van patiënten, zoals:

- beslissingsrecht van de patiënt;
- de stervende patiënt;
- levensbeëindiging;
- euthanasie.

c. juridische aspecten van de beroepsuitoefening

Aandacht dient te worden geschonken aan met name:

- beroepsverantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de I.C.-verpleegkundige;
- gevolgen van het uitvoeren van medische handelingen door verpleegkundigen;
- de Wet uitoefening geneeskunst en (het ontwerp van) de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg;
- de regeling betreffende patiëntenrechten;
- maatschappelijke en wettelijke standpunten met betrekking tot levensbeëindiging.

II. Leergebieden beroepsondersteunende en medische vakken

1. Doelen van de leergebieden

Het leveren van een bijdrage aan de beroepsondersteuning en het besteden van aandacht aan de ontwikkeling op het medisch, technisch en verpleegkundig terrein van de behandeling van de patiënt op de intensive care afdeling. Het verkrijgen van kennis en inzicht in de ontstaanswijze, het verloop, de behandeling en de duur van aandoeningen op lichamelijk en psychosociaal gebied bij patiënten op de intensive care afdeling.

Tevens het verkrijgen van kennis en inzicht in de effecten die het bovengenoemde heeft op de leefwijze en de beleving van de patiënt gedurende zijn verblijf op de intensive care afdeling in relatie tot de verpleegsituatie.

2. Leerstofaanduiding

- sociale vaardigheden
- gespreksvoering
- samenwerken met collega's en andere disciplines
- opvang van de patiënt en zijn familie of andere naasten.

Voor de beschrijving van de leerstofaanduiding wordt verder uitgegaan van de verschillende patiëntencategorieën:

a. patiënten bij wie de bloedsomloop met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken wordt ondersteund en zo nodig door die apparatuur wordt overgenomen, in overleg met de arts.

Beroepsondersteunende en medische vakken

- anatomie en fysiologie van de circulatie
- onderzoeksmethoden
- electrocardiografie
- ritme- en geleidingsstoornissen
- de (in)vasieve drukmetingen
- pathologie van het hart
- pathologie van de circulatie
- pathologie van de bloedbereidende organen

- shock
- psychosociale vaardigheden
- specifieke aandachtspunten
- medische techniek
- bloed, bloedcomponenten en bloedstolling
- pathologie van de bloedstolling
- verpleegkundige vaardigheidsaspecten;

b. patiënten bij wie de respiratie met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken wordt ondersteund en zo nodig door die apparatuur wordt overgenomen, in overleg met de arts.

Beroepsondersteunende en medische vakken

- anatomie en fysiologie van de ademhaling en de ademwegen
- pathologie van de ademhaling en de ademwegen
- natuur- en scheikunde
- bloedgasanalyse
- thoraxdrainage
- tubes en bronchiaal toilet
- de beademde patiënt
- medische techniek
- verpleegkundige vaardigheidsaspecten
- farmacotherapie;

c. patiënten bij wie de temperatuurregulatie met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken wordt ondersteund en zo nodig door die apparatuur wordt overgenomen, in overleg met de arts.

Beroepsondersteunende en medische vakken

- fysiologie
- de pathofysiologie
- therapie
- medische techniek
- verpleegkundige vaardigheidsaspecten;

d. patiënten bij wie de neurologische toestand wordt ondersteund in overleg met de arts.

Beroepsondersteunende en medische vakken

- anatomie en fysiologie van het centrale en perifere zenuwstelsel
- pathologie
- diagnostische hulpmiddelen en observatiemogelijkheden
- complicaties
- verpleegtechnische vaardigheidsaspecten
- medische techniek;

e. patiënten bij wie het milieu interne met behulp van speciale apparatuur of speciale technieken wordt ondersteund en zonodig door die apparatuur wordt overgenomen, in overleg met de arts. Beroepsondersteunende en medische vakken

- anatomie en fysiologie van het milieu interne
- pathologie
- interne geneeskunde
- chirurgie
- voeding
- farmacotherapie
- medische techniek

- anatomie en fysiologie van de uitscheidingsorganen
- pathologie
- de water- en zouthuishouding
- therapeutische mogelijkheden
- metabole aspecten.

III. Eindtermen

Binnen het kader van de opleidingsdoelen dienen de vakken uit de leergebieden zodanig te zijn geprogrammeerd dat de cursist in staat is om de hierna genoemde eindtermen van de opleiding te bereiken:

- a. de kennis van het verpleegproces aanwenden ten behoeve van patiënten op een intensive care afdeling. Het verpleegproces houdt in dat de verpleegkundige de hulpvraag en zorgbehoefte van de patiënt onderkent en zelfstandig de gespecialiseerde verpleegkundige zorg kan plannen, coördineren, verlenen en evalueren;
- b. de minimumeisen hanteren waaraan kwalitatief verantwoorde verpleegkundige zorg bij patiënten op de intensive care afdeling behoort te voldoen;
- c. de psychosociale omstandigheden van de patiënt en van zijn familie of andere naasten in het verpleegproces betrekken;
- d. omgaan met de gevolgen van de psychologische en sociale problematiek die ten gevolge van het verblijf op de intensive care afdeling kan ontstaan;
- e. gezondheidsvoorlichting en specifieke begeleiding geven aan de patiënt en zijn familie of andere naasten;
- f. als teamlid samenwerken, waarin begrepen de samenwerking met de verpleegkundigen van andere specialismen, medisch specialisten, technici en andere disciplines;
- g. kennis en vaardigheden overdragen aan beroepsgenoten en aan hen die daartoe in opleiding zijn.

Bijlage 2

Richtlijnen voor het opstellen van het Praktijkopleidingsboek (P. O.B.)

Binnen elke opleidingsinstelling bestaat het opleidingswerkplan uit een theorieplan en een praktijkwerkplan. Hierin staan de op elkaar afgestemde theorie en praktijkdoelen, die in de loop van de opleiding moeten worden behaald. Het praktijkwerkplan is een onderdeel van het P.O.B.

Het P.O.B. dat voor de opleiding Aantekening Intensive Care Verpleging op instellingsniveau wordt ontwikkeld, moet in ieder geval de onderdelen bevatten zoals beschreven in artikel 10, tweede lid.

Aangezien elke verpleegafdeling zijn eigen specifieke karakter heeft qua patiëntencategorie en werkorganisatie, zullen per afdeling specifieke afdelingsdoelen moeten worden geformuleerd, die aansluiten bij het praktijkwerkplan. Op deze wijze zal het P.O.B. een totaalbeeld geven van het praktijkwerkplan van de individuele cursist. Hiertoe worden aan het begin van iedere praktijkleerperiode op een verpleegafdeling per cursist praktijkdoelen opgesteld. In het P.O.B. moet de relatie met de eindtermen van de opleiding (bijlage 1) en de verantwoording voor de totale verpleegkundige zorg, verleend aan patiënten volgens de in de regeling bepaalde patiëntencategorieën, duidelijk worden aangegeven.

In afwachting van de totstandkoming van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg, waarin een regeling met betrekking tot voorbehouden handelingen zal worden opgenomen, zal op instellingsniveau vooraf moeten worden vastgesteld welke handelingen op dit gebied door de cursist mogen worden uitgevoerd en welke niet. Hierbij dienen de verantwoordelijkheid, de aansprakelijkheid en de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan om de geneeskundige handeling te mogen uitvoeren, omschreven te zijn. De volgende rapporten dienen mede als duidelijke afbakening:

- Verpleegkundig Beroepsprofiel, Nationale Raad voor de Volksgezondheid, 1988.

- Tweede rapport van de Commissie Verantwoordelijkheid Verpleegkundigen in Algemene Ziekenhuizen, Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, 1985, waarin zijn opgenomen de belangrijkste criteria met betrekking tot het onderzoek van de handelingen en de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan, voordat de verpleegkundige de geneeskundige handeling mag uitvoeren.